

**Урок
як основна форма навчання
історії та суспільствознавчих
дисциплін
в контексті
компетентісно орієнтованого
навчання**

Компетентність - здатність

компетентність

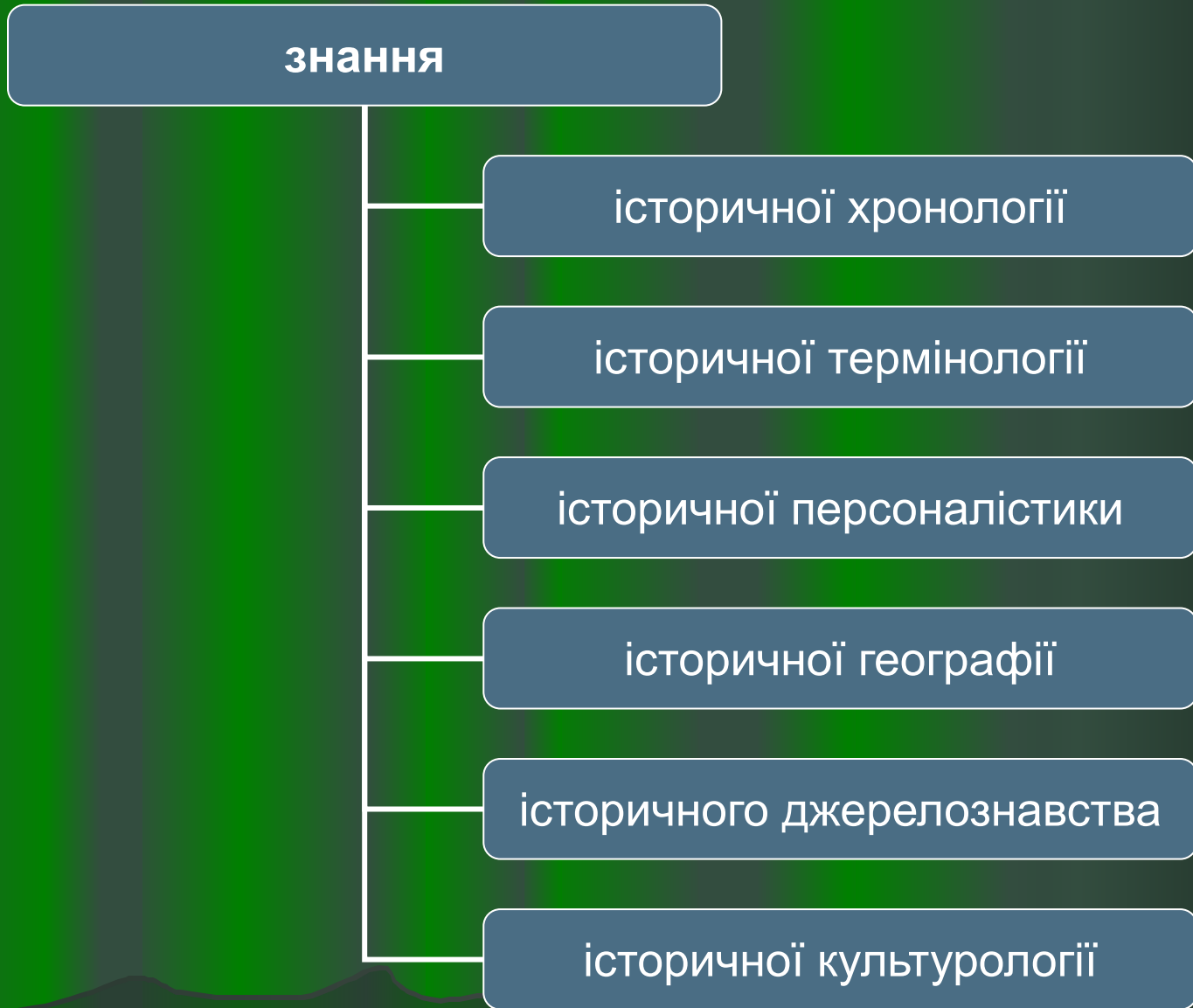
знання

уміння

навички

ставлення

Категорії історичних знань

Категорії історичних умінь і навичок

уміння і навички

```
graph TD; A[уміння і навички] --- B[орієнтування в історичному часі]; A --- C[використання у мовленні понять і термінів]; A --- D[характеризування постатей]; A --- E[орієнтування в історичному просторі]; A --- F[опрацювання історичних джерел]; A --- G[характеризування історико-культурних пам'яток]; A --- H[установлення причинно-наслідкових зв'язків]; A --- I[зіставлення і порівняння]; A --- J[аналізування, синтезування, структурування і т.д.]
```

орієнтування в історичному часі

використання у мовленні понять і термінів

характеризування постатей

орієнтування в історичному просторі

опрацювання історичних джерел

характеризування історико-культурних пам'яток

установлення причинно-наслідкових зв'язків

зіставлення і порівняння

аналізування, синтезування, структурування і т.д.

Категорії загальнопредметної компетентності

знання, уміння і навички

орієнтування
в історичному часі

використання
у мовленні понять і термінів

характеризування
постатей

орієнтування
в історичному просторі

опрацювання
історичних джерел

характеризування
історико-культурних пам'яток

установленні
причинно-наслідкових зв'язків

зіставлення і порівняння і т. д.

історичної
хронології

історичної
термінології

історичної
персоналістики

історичної
географії

історичного
джерелознавства

історичної
культурології

Визначення компетентнісно орієнтованої мети уроку

Тема 3. ПОЧАТОК НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ СЕРЕДИНИ XVII ст.

Зміст навчального матеріалу

Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів

Передумови Національно-визвольної війни. Б. Хмельницький, його сподвижники. Битви на Жовтих Водах, під Корсунем та Пилявцями. Визвольний похід українського війська в Галичину. Програма розбудови Української козацької держави.

Збарасько-Зборівська кампанія. Укладення Зборівської угоди. Берестецька битва. Білоцерківський мирний договір.

Утворення української козацької держави — Гетьманщини. Політичний та адміністративно-територіальний устрій. Фінансова система та судочинство. Українська армія. Зміни в соціально-економічному житті українського народу.

Молдовські походи Б. Хмельницького. Батозька битва. Жванецька облога. Внутрішньо- і зовнішньополітичне становище Гетьманщини наприкінці 1653 р.

Українські землі в системі міжнародних відносин. Місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Зовнішня політика Гетьманщини. Відносини між Українською державою і Московією.

Українсько-московська міждержавна угода 1654 р. Военні дії в 1654—1655 рр.

Учень (учениця):

показує на карті територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію Української козацької держави за Зборівським договором та її сусідів, українські землі, що не увійшли до складу Гетьманщини, напрямки найважливіших козацьких походів під час Національно-визвольної війни; місця найголовніших битв, підписання найважливіших договорів, центри полків та столицю Гетьманщини; встановлює хронологічну послідовність подій періоду.

На основі різних джерел інфо14рмації:

застосовує та пояснює на прикладах поняття і терміни: «Національно - визвольна війна», «Військо Запорізьке», «Гетьманщина»;

визначає причини, суть та наслідки основних явищ і подій періоду;

визначає роль кожної з найбільших битв у розгортанні національно-визвольної боротьби, зміни політичного та економічного становища українців, мирних угод козаків із польським урядом;

характеризує політичний та адміністративно-територіальний устрій Гетьманщини, відносини Гетьманщини з Кримським ханством, Молдовою, Московією;

порівнює позиції європейських держав щодо Національно-визвольної війни українського народу;

аналізує значення українсько-московської міждержавної угоди 1654 р.;

характеризує та оцінює діяльність гетьмана Б. Хмельницького;

висловлює ставлення до історичних діячів доби, судження про доленосні події доби.

Визначення компетентнісно орієнтованої мети уроку

Тема уроку. Передумови, причини й початок Національно-визвольної війни

Мета уроку. Повідомити учням нові знання; розвивати (формувані) їх уміння і навички, серед котрих:

- **називати події за датами та дати подій** (межі життєпису Б. Хмельницького, обрання Б. Хмельницького гетьманом, початок Національно-визвольної війни, укладення союзної угоди з кримським ханом про надання військової допомоги); **визначати їх хронологічну послідовність та віддаленість від сьогодення, синхронізувати із відповідними подіями всесвітньої історії;**
- **визначати та застосовувати у мовленні поняття і терміни** «Національно-визвольна війна»; «універсал»;
- **характеризувати постать** Б. Хмельницького, використовуючи історичні джерела, та визначати заходи, котрих він уживав для підготовки війни;
- **називати полководців-сподвижників** Б. Хмельницького: Филона Джалалія, Федора Вешняка, Івана Гирю, Максима Нестеренка, Максима Кривоноса, Тимоша Носача, Івана Виговського, Данила Нечая, Івана Золотаренка, Михайла (Станіслава) Кричевського, Івана Богуна, Остапа Гоголя, Антіна Ждановича, Мартина Небабу, **давати деяким із них короткі характеристики;**
- **називати і показувати на карті основні історико-географічні об'єкти:** хутір Суботів, мис Микитин Ріг, острів Томаківку, Бахчисарай; **установлювати їх взаєморозміщення;**
- **називати основні історичні джерела, що стосуються теми;** використовувати їх для визначенні причини Національно-визвольної війни, характеристики особистості Б. Хмельницького;
- **установлювати причини** Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.

Виховувати, формувати в учнів особистісне ставлення щодо основних фактів, подій і явищ початкового етапу Національно-визвольної війни, постаті Б. Хмельницького та його найближчого оточення.

Визначення компетентнісно орієнтованої мети уроку

Тема уроку. Суспільно-політичне життя українських земель у середині XIV – початку XVI ст.

Мета уроку. Повідомити учням нові знання; розвивати їх уміння і навички, серед котрих:

- **називати події за датами та дати подій** (перші писемні згадки про запорозьких козаків; роки життєпису Василя-Костянтина Острозького); **визначати їх хронологічну послідовність та віддаленість від сьогодення;**
- **визначати та застосовувати у мовленні поняття і терміни** «статути Великого князівства Литовського», «магдебурзьке право», «міське самоврядування», «фільварок», «панщина», «магнат», «шляхта»; «козак»; «зимівник» тощо;
- **характеризувати князя** Василя-Костянтина Острозького як людину та історичного діяча, давати оцінку його діяльності;
- **називати і показувати на карті** територіальні зміни, що відбувалися на українських землях від середини XIV – до початку XVI ст.;
- **називати основні історичні джерела, що стосуються теми;** використовувати їх для пояснення причин виникнення запорізького козацтва;
- **зіставляти й порівнювати становище** та роль кожної суспільної верстви та станової групи в тогочасному житті.

Виховувати, формувати в учнів особистісне ставлення щодо основних фактів, подій і явищ української історії середини XIV – початку XVI ст. та історичних діячів доби.

Визначення типу уроку

- урок вивчення нового матеріалу і формування вмінь та навичок;
- урок узагальнення та систематизації знань, вмінь і навичок;
- урок перевірки знань, вмінь та навичок;
- комбінований урок

Урок вивчення нового матеріалу і формування вмінь та навичок

- 1. Підготовчий етап (5-10 хв.).** Організація робочого місця і роботи класу; активізація розумової діяльності школярів шляхом фронтального опитування, пригадування, відтворення матеріалу, який є базовим для вивчення нового; повторення вивченого з метою встановлення логічного взаємозв'язку з новим матеріалом; перевірка вмінь (нагадування, тренувальні вправи).
- 2. Основний етап (25-30 хв.).** Оголошення теми; повідомлення завдань, очікуваних результатів; мотивація навчальної діяльності; сприйняття і осмислення учнями нового матеріалу; узагальнення і систематизація знань (може здійснюватися, як правило, в процесі пояснення); формування вмінь та навичок.
- 3. Заключний етап (5-10 хв.).** Підведення підсумків уроку; оцінювання та мотивація; фіксація найголовнішого з теми, що потребує осмислення, запам'ятовування, розуміння; інструктаж домашнього завдання.

Урок перевірки знань, вмінь та навичок

- 1. Підготовчий етап (5-10 хв.).** Організація робочого місця і роботи класу; оголошення теми і завдань уроку; інструктаж за основними видами діяльності перевірки знань та вмінь; мотивація запропонованих способів перевірки завдань; колективне виконання тренувальних вправ з особливо складних завдань (у разі необхідності).
- 2. Основний етап (30-35 хв.).** Перевірка знань і вмінь: усне опитування, виконання письмових, тестових завдань, розв'язування історичних задач тощо.
- 3. Заключний етап (5-10 хв.).** Підведення підсумків уроку; оцінювання за результатами усного опитування; оцінювання видів роботи, що підлягають взаємоперевірці; інструктаж домашнього завдання.

Урок узагальнення та систематизації знань, умінь і навичок

- 1. Підготовчий етап (5 хв.).** Організація робочого місця і роботи класу; оголошення теми, завдань уроку, способів діяльності; мотивація навчальної діяльності.
- 2. Основний етап (30 хв.).** Організація роботи з метою повторення вивченого; систематизація вивченого за підготовленими завданнями; узагальнення вивченого на рівні висновків, характерних рис, особливостей, укладання логічно-структурних схем, значення тощо.
- 3. Заключний етап (10 хв.).** Підведення підсумків уроку; оцінювання та мотивація; інструктаж домашнього завдання.

Комбінований урок

Варіант А.

- 1. Підготовчий етап (5 хв.).** Організація робочого місця і роботи класу; інформування про основні способи діяльності на уроці; активізація розумової діяльності школярів.
- 2.1. Перевірка вивченого (15 хв.).** Повторення навчального матеріалу; перевірка вивченого за допомогою завдань (колективних, індивідуальних, усних, письмових тощо); оцінювання знань та вмінь, мотивація оцінок.
- 2.2. Вивчення нового матеріалу, формування вмінь та навичок (20 хв.).** Оголошення нової теми, очікуваних результатів; мотивація навчальної діяльності; сприйняття і осмислення учнями навчального матеріалу; виконання тренувальних вправ; розв'язування історичних задач; узагальнення і систематизація знань.
- 3. Заключний етап (5 хв.).** Підведення підсумків уроку; інструктаж домашнього завдання.

Комбінований урок

Варіант Б.

- 1. Підготовчий етап (5 хв.).** Організація робочого місця і роботи класу; інформування про основні способи діяльності на уроці; активізація розумової діяльності школярів.
- 2.1. Вивчення нового матеріалу, формування вмінь та навичок (20 хв.).** Оголошення нової теми, очікуваних результатів; мотивація навчальної діяльності; сприйняття і осмислення учнями навчального матеріалу; виконання тренувальних вправ; розв'язування історичних задач.
- 2.2. Систематизація та узагальнення знань, вмінь (10 хв.).** Повторення вивченого матеріалу; систематизація знань на рівні понять, історичних персоналій, явищ, подій, хронології тощо; виконання завдань із застосуванням отриманих знань, вмінь; узагальнення вивченого матеріалу на рівні висновків, положень, логічних ланцюжків, логічно-структурних схем тощо
- 3. Заключний етап (5 хв.).** Підведення підсумків уроку; інструктаж домашнього завдання.

Комбінований урок

Варіант В.

- 1. Підготовчий етап (5 хв.).** Організація робочого місця і роботи класу; інформування про основні способи діяльності на уроці; активізація розумової діяльності школярів.
- 2.1. Систематизація та узагальнення знань, вмінь (10 хв.)**
Повторення вивченого матеріалу; систематизація знань на рівні понять, історичних персоналій, явищ, подій, хронології тощо; виконання завдань із застосуванням отриманих знань, вмінь; узагальнення вивченого матеріалу на рівні висновків, положень, логічних ланцюжків, логічно-структурних схем тощо
- 2.2. Перевірка знань та вмінь (20 хв.).** Перевірка знань і вмінь: усне опитування, виконання письмових, тестових завдань, розв'язування історичних задач тощо.
- 3. Заключний етап (5 хв.).** Підведення підсумків уроку; інструктаж домашнього завдання.

Визначення виду (форми) уроку

- урок-лекція;
- урок-семінар;
- урок-конференція;
- урок захист проектів;
- урок-гра;
- урок-суд і т. д.

Повідомлення домашнього завдання

Обов'язкове. Опрацювати зміст параграфа. Знайти відповіді на запитання і завдання до нього. Виконати завдання у робочому зошиті з друкованою основою.

Вибіркове. Використовуючи ресурси мережі Інтернет, підготувати добірку ілюстрацій-зображень Б. Хмельницького та осіб із його найближчого оточення.

Компетентність - оцінювання

Компетентність

**Рівень знань
1-6 балів**

**Рівень
умінь та
навичок
7-9 балів**

**Рівень творчості
(ставлень)
10-12 балів**

Дякую за увагу!